

Kibővítette szolgáltatásainak körét a KMK könyvtártudományi szakkönyvtára

Könyvtári
élet

Sok szakembert vádolnak meg azzal, hogy nem olvassa a szakirodalmat. Úgy hiszem, mi sem vagyunk kivételek, annak ellenére, hogy az olvasáspropaganda szakmánk része. A könyvtártudományi szakirodalom zöme nem magyar nyelvű. Az élenjáró módszerek, a fejlett technikai megoldások leírásait elsősorban valamilyen világnyelven lehet megismerni. És hogy állunk a nyelvtudással? Valljuk be, nem túl fényesen. A könyvtáros szakma megkívánta nyelvtudás legtöbbször elmarad az ideálistól, pedig ez mind a szakirodalom olvasásában, mind pedig a személyes kapcsolatokban akadályt jelent, de még egy külföldi tanulmányút is úgy igazán eredményes, ha nem tolmács útján tárgyalunk.

Ezek a gondok, gondolatok késztettek bennünket (a KMK könyvtártudományi szakkönyvtárát) arra, hogy kibővítsük szolgáltatásainkat, és a szakirodalmon kívül nyelvtanulási, nyelvgyakorlási tankönyveket, audiovizuális anyagokat is gyűjtsünk és szolgáltatassunk; így sietve a szakma segítségére.

De hiába igyekszünk, ha az olvasók nem sietnek hozzánk. Baj lehet a propagandával? – gondolkodtunk el, és rájöttünk, hogy úgy cselekszünk, mint a pap a templomban: azoknak prédikálunk egyre bővülő szolgáltatásainkról,

akik amúgy is használóink. Most a könyvtárunkat eddig még nem használóknak szeretnénk felajánlani az említett szolgáltatásokat. Könyvtárunk szolgáltatásairól a *Könyvtáros* hasábjain már 1980-ban tájékoztattuk az olvasókat (a 9. számban). Ezúttal elsősorban azokról írunk, amelyek az akkori helyzethez képest újak, illetve bővültek.

Az Országos Széchényi Könyvtár impozáns vári épületének VIII. szintjén kaptunk helyet, igazán elegáns környezetben. Olvasótermünk eredeti igényeinknek két és félszerese lett, úgy érezzük azonban, hogy sikerült jól berendezkednünk, sokféle használatot lehetővé téve.

Körülbelül ötezer könyv került szabadpolcra, szakcsoportokba rendezve, egy-egy csoport nem túl nagy, így az olvasó közvetlenül az öt érdeklő anyagban válogathat. A mi szakkönyvtárunk az egyetlen olyan különgyűjtemény a nemzeti könyvtárban, ahonnan kölcsönözhetnek is. Nemcsak könyvek, de a gyakrabban keresett folyóiratok (*Könyvtáros*, *Könyvtári Figyelő*, *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás* stb.) duplumszámai is elvihetők egy-egy hónapra. Ha viszont nem kölcsönözhető anyagról másolatot kérnek, azt azonnal, kiváló minőségben 4 forintos oldalankénti áron el tudjuk készíteni a *Soros-alapítvány* jóvoltából kapott remek xerox-gépen. A másolás díja helyben fizethető, sikerült korábbi, kissé bonyolult adminisztrációkat egyszerűsíteni.

Szabadpolcon kaptak helyet a kurrens magyar és külföldi könyvtártudományi referáló lapok, bibliográfiák és valamennyi részterületi szakbibliográfia, az általunk korábban készített irodalomkutatások; kiegészült katalógusrendszerünk, és így jelentősen megnövekedett az irodalomkutatás forrásainak köre.

A magyar nyelvű szakfolyóiratok szinte kivétel nélkül, az alaplapok indulásuktól, a többiek folyó évfolyamai, valamint a jelentősebb idegen nyelvű folyóiratok kurrens számai

mind közvetlenül hozzáférhető az olvasóteremben (mintegy 260 cím).

A dokumentációs munkát sikerült úgy megszervezni, hogy a lapokat gyakorlatilag a megérkezés pillanatában a polcra tehetjük, és a feldolgozás valóban rövid idejére kerülnek csak el onnan, illetve a magyar nyelvűek feldolgozása lehetőleg a duplumszámokból folyik.

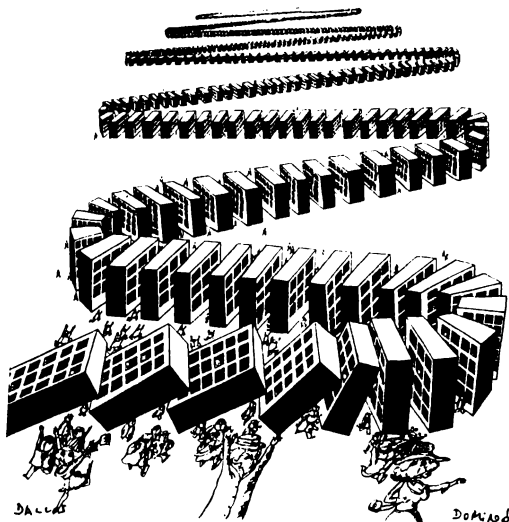
Képmagnetofon berendezésünk lehetővé teszi, hogy az eddig ugyan nem túl nagy számban meglévő videokazettáinkat helyben lehesen nézni, illetve fejhallgatóval hallgatni. Erőteljesen növelni kívánjuk videodokumentumaink számát a gyűjtőkörünkbe tartozó kazettákkal, egyelőre főleg külföldről, mivel hazai gyártás nem folyik. Megragadjuk az alkalmat, és kérjük a kollégákat, ha valamelyik könyvtár készített esetleg könyvtár- vagy szakirodalomhasználati videokazettát, értesítsen bennünket róla, hogy megrendelhesük, illetve lemásolathassuk azokat. Hasonló szolgáltatással mi is rendelkezésre állunk.

Lehetővé tesszük a könyvtárosok és a könyvtár szakos hallgatók számára az önképzéses nyelvtanulást. Több fejhallgató magnetofon és egy képmagnetofon biztosítja a világnyelveken eddig már összegyűjtött és fokozatosan bővülő nyelvszelekt-állományunk helybeni használatát.

Különgyűjtemények

Különgyűjteményeink sorában 1980 óta a *szakdolgozatok* száma növekedett erőteljesen (4300 darab van), ami azért érdemel külön szót, mert ez az egyik legtöbbet használt állományrész. Csak helyben használható. A KMK könyvtárosképző tanfolyamainak záródolgozatai képezték a gyűjtemény alapját, majd több felsőfokú intézmény (a szombathelyi, a nyíregyházi, a debreceni és a SZOT-főiskola) járult hozzá az állomány bővítéséhez az ott végzetek dolgozataival. Pár éve az ELTE könyvtári tanszéke letétként elhelyezte nálunk az egyetemen végzetek dolgozatainak egy-egy példányát. A dolgozatok leírásait a katalógusban kiegészítik azok a leírások, amelyek dokumentumait kívánságra könyvtárközi kölcsönzés keretében megkérjük. A szakdolgozatokról betűrendes és tárgyszókatalógust is vezetünk.

Messze értékük alatt használták az IFLA konferencia-anyagok. Talán nem mindenki tudja, hogy az évente megrendezett IFLA-

konferenciákon elhangzott előadások anyagait ún. clearing house-okban (letéti állomás) őrzik, ahova minden évben automatikusan megküldik a teljes sorozatot. A szocialista országok közül a Szovjetunió és az NDK-n kívül Magyarországon van clearing house, a könyvtár-tudományi szakkönyvtárban. A konferenciát rendező országra hárul az előadások fordíttatásának (a legtöbb nemcsak angolul, hanem más világnyelveken is megvan) és szétküldésének feladata. Sokszor nem kevés energiánkba kerül az előadások anyagának megszerzése. Az 1984-es, Nairobi-ban rendezett konferencia előadásait többszöri reklamációnk ellenére sem kaptuk meg, és a szó szoros értelmében összekoldultuk a többi clearing house-tól. Így sikerült ennek a – főleg a fejlődő országok könyvtárügyi kérdéseivel foglalkozó – konferenciának az anyagát is majdnem teljessé tenni. Hogy az IFLA – dokumentumok „alulhasznátsága” nemcsak magyar jelenség, arra több jelzés érkezett az IFLA-tól. Évek óta foglalkoznak a nagyobb propaganda, a jobb feltárás kérdésével. A szempontok és módszerek egyeztetésére az a döntés született 1986-ban a tokiói konferencián, hogy a kiadási bizottság (Publications Committee) albizottságként létrehozzák az IFLA clearing house vezetőinek bizottságát (Committee of IFLA Clearing-house Managers). Szakkönyvtárunk is érezte a nagyobb propaganda szükségességét: a szélesebb körű használat érdekében 1984 óta (az 1983-as müncheni konferenciával kezdődően) a

Könyvtári és Informatikai Központi Gyarapodási Jegyzék című kiadványunkban közzéteszük a konferenciaanyagok jegyzékét. Ezenkívül mindegyik konferenciáról összefoglaló tanulmány jelenik meg az ugyancsak nálunk szerkesztett *Könyvtári Figyelő*ben.

Számos különgyűjteményünk szolgálja még a könyvtártudományi kérdésekről információt keresők minél átfogóbb tájékoztatását. Az *úti-jelentések* közül mindazokat a beszámolókat gyűjtjük, amelyek könyvtártudományi tanulmányutak tapasztalatairól számolnak be. A tanulmányutakra, ösztöndíjas pályázatokra készülőeknek ezek hasznos segítséget nyújthatnak. A gyűjtőkörünkbe nem tartozó szaklapokban megjelenő könyvtártudományi tárgyú cikkek másolataiból *lapkivágat-gyűjtemény* épül. *Fotótárunk* könyvtáráépületek, berendezések, események és jeles könyvtárosok fényképeit tartalmazza. A *könyvtárismertető* különgyűjteményben mindenféle típusú magyar és külföldi könyvtári kalauzt meg lehet találni. *Aprónyomtatvány*, illetve *propagandaanyag-gyűjteményünk*ben meghívókat, könyvtári reklámszatyrokat, a könyvtárat reklámozó légömböket és más szóróanyagot gyűjtünk. A *prospektustár* a könyvtárakban használatos berendezések, gépek gyártnányismertetőit gyűjti, és tájékoztatást nyújt azok beszerzési lehetőségeiről is.

Az olvasótermet úgy rendeztük be, hogy az eligazító táblák, használói segédletek és katalógusok segítségével a dokumentumok teljesen önállóan megtalálhatók, az önfeltáró rendszerben tárolt különgyűjtemények is minden segítség nélkül használhatók (viszont, ha szükséges, minden segítséget megadunk). Mindössze a zárt raktárban lévő állományrészt kell a tájékoztatópultnál ülő könyvtárostól kérni.

Ha a kollégákban kedvet ébresztettünk a látogatásra, akkor nem volt hiábavaló ez az írás. Szeretnénk viszont a még köreinkben sem ritka „küszöbfelelem” legyőzését azzal is elősegíteni, hogy könyvtárbemutatásra ajánljunk. Az első csoportos látogatást bizonyára bátrabban követi majd az egyéni használat.

Csoportos látogatások, nyitvatartás, kiadványok

Kérjük, ha egy-egy hálózati központ indítást érez rá, jelentse be látogatási szándékát olvasószolgálatunknál. (*Pappné Farkas Klára, 757-533/263 mellék*), és valamelyik hétfő dél-

előttre (akkor ui. a könyvtár zárva van) beszéljen meg a hálózatában dolgozók számára csoportos látogatást. Könyvtárosokból álló csoportok látogatása a nemzeti könyvtár megtekintése céljából most sem ritka nálunk, de tapasztalataink szerint az épületet végigjárva, másfél óras könyvtárnézés után érkeznek hozzánk a kollégák, esetleg fáradtan, így kevésbé érdekelheti őket egy részletesebb, a szakirodalom használatába is bevezető könyvtárbemutató.

Azoknak a használóknak is be kell iratkozniuk a Széchényi Könyvtár V. szinti információs pultjánál (könyvtárosoknak ingyenes), akik csak a könyvtártudományi szakkönyvtárat kívánják igénybe venni, de érdemes is megtenniük, mert az olvasójegy ingyenes gyorslift-használatra jogosít a Dózsa György tér felől. Ha pedig valaki egész napos „szakmai túrát” tervez nálunk, az épületben büfé áll rendelkezésre, és pihenésül olvasótermünkben szépirodalmi lapok között böngészhet, friss *Expressz* újságot olvasgathat, műsorkalauzt tanulmányozhat.

Mivel a könyvtár nyitvatartási ideje eltér az Országos Széchényi Könyvtár nyitvatartási idejétől, ezért közzéteszük:

	tanév közben	nyáron
	IX. 16.–VII. 14.	VII. 15.–IX. 15.
hétfő	13.00–19.30	13.00–19.30
kedd	9.00–19.30	9.00–16.00
szerda	9.00–19.30	9.00–16.00
csütörtök	9.00–19.30	9.00–19.30
péntek	9.00–19.30	9.00–15.00
szombat	9.00–13.00	zárva

Tudjuk, hogy a könyvtárosok széles köre nem fővárosi lakos, így nem lehet könyvtárunk rendszeres olvasója. Nekik ajánljuk a könyvtárközi kölcsönzést, eredeti dokumentumok és xeroxmásolatok kérhetők a gyűjtőkörünkbe tartozó és az állományunkban meglévő könyvekből, folyóiratokból. Továbbá főleg az ő kedvükért soroljuk fel – a többség által már ismert – kurrens kiadványainkat, amelyek segítségével folyamatosan tájékozódhatnak a belföldi és külföldi könyvtártudományi szakirodalomról.

A Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája (MAKSZAB). Évente megjelenő négy számában összesen körülbelül kétezer tételt (monográfiák, folyóirat- és hírlapcikkek, tanulmányok stb. címeit) közli. Köteteit betűrendes és tárgymutató egészíti ki, éves és öt-éves kumulált mutatói segítik a visszakeres-

sést.) Megvásárolható a Könyvértékesítő és Könyvtárellátó Vállalatnál, füzetenként 10 forintért. Az *Új Könyvek* megrendelőjegyzékén is megrendelhető.

Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom (KDSZ). Évente megjelenő négy számában összesen mintegy 1200 tétel dolgoz fel a külföldi folyóirat-szakirodalom cikkeiből, háromféle formában: címet (címfordítással) vagy annotációval ellátott, illetve bővebb, informatív referátummal ellátott címet közöl. Előfizethető a *Műzsák Közművelődési Kiadónál* (Bp. 70. Pf. 85 1442.), vagy megvásárolható a Könyvértékesítő és Könyvtárellátó Vállalatnál, évi előfizetési díja 120 forint.

Könyvtári és Informatikai Központi Gyarapodási Jegyzék. Évente négyszer megjelenő kiadvány. Első része a KMK állományába került új külföldi könyvtártudományi és informatikai témájú dokumentumok adatait tartalmazza a folyóiratoké kivételével, második része a magyarországi könyvtárakba beérkező külföldi anyagot regisztrálja az OSZK Könyvek Központi Katalógusaihoz beérkező jelentések alapján. Az IFLA-konferenciákon elhangzott előadások jegyzékét évente közli a kiadvány. Igényelhető az OSZK KMK könyvtártudományi szakkönyvtárától (Budapest, Budavári Palota F épület, 1827). Ingyenes.

Hungarian Library and Information Science Abstracts (HLISA), *Vengerszkaja Literatura po Bibliotekovedeniju i Informatike (VELBI)*. A külföld számára nyújt szelektív bibliográfiai tájékoztatást és közöl referátumokat a magyar könyvtártudományi szakirodalom javáról, angol és orosz nyelvű változatban. Mindkét kiadvány ingyenes, az OSZK KMK könyvtártudományi szakkönyvtárától kérhető, kiadványcsere keretében.

A *Könyvtári Figyelő* az Országos Könyvtárügyi Tanács és a KMK kéthavonta megjelenő közös folyóirata. A magyar könyvtárügyet foglalkoztató kérdéseket dolgozza fel önálló tanulmányokban, műhelymunkában, és fordításokat, tömörítvényeket, szemléket közöl a külföldi könyvtárügy megismertetésére. Előfizethető a HELIR-nél és a Műzsák Közművelődési Kiadónál (Bp. 70. Pf. 85 1442. 70 Ft.), évi előfizetési díja 180 forint.

Hamarosan megjelenik a könyvtártudományi szakkönyvtár második, a vári épületnek megfelelően átdolgozott kalauza, amely szintén az OSZK KMK könyvtártudományi szakkönyvtárától igényelhető.

Kovács Lászlóné

a KMK könyvtártudományi szakkönyvtárának vezetője

Kiállítás Szabolcs-Szatmár megyei közgyűjtemények könyvritkaságaiból

Széles látogatókört vonzó, igényes kivitelű kiállítás nyílt 1986 novemberében a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár előadótermében a szabolcs-szatmári tájat, történelmet és irodalmi hagyományokat reprezentáló könyvritkaságokból. Bemutattak továbbá korabeli hírlapokat, folyóiratokat, naptárakat és a legkülönfélébb kis- és aprónyomtatványokat. A kiállítás rendezőinek nyilvánvalóan az volt a szándékuk, hogy a köztudatban olykor ma is elmaradottnak tartott szabolcsi nép művelését hivatásuknak tekintő közgyűjtemények, iskolák és művelődési in-

tézmények felhalmózott szellemi értékeit, a vidék gazdag kulturális hagyományait a látogatók megismerhessék. Hat intézmény fogott össze létrehozásáért, a gondolat pedig a megyei könyvbarát klubban született meg, s először 1984-ben lett valóságá, amikor a magángyűjtemények kincseit tárták a közönség elé. Ezen a kiállításon a Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltár, a Jósa András Múzeum, a Bessenyei György Tanárképző Főiskola, a Kossuth Gimnázium, a Vásárosnaményi Városi Könyvtár és a megyei könyvtár ritkaságait láthatták az érdeklődők.